

interviews, questionnaires, tests, scale procedures, ranking, card techniques, projective, expressive, analysis and study documentation, autobiographical method. Traditional methods of social diagnostics are used in the prophylactic are: sociometric techniques and preparation of family's social passport "at risk".

An important system to work with children is a disadaptated rehabilitation level. Rehabilitation is a system of measures that are aimed at the most rapid and complete restoration of full functioning person. Social rehabilitation of maladjusted children includes the following stages: awareness, evaluation of the problem; planning; implementation of the planned actions; Analysis of results and summarizing.

Rehabilitation level consists of three sub-levels: individual, group and mass.

At the individual level of disadaptated rehabilitation of children use technology consultation, phone consultation, correspondence, social welfare and others. In mass level the work is carried out with a group of people connected common problem shared interests, activities, place of residence and so on. Group method of rehabilitation is conversation, lecture, debate, meetings, training and others. The value of these forms is that they help to identify problems, help solve them, develop client communication skills.

Key words: non-adapted children, social prevention, social worker, family rehabilitation.

Отримано 30.03.2016

УДК 378:37.02+304

С. Ю. Ілїніч, Н. О. Ляшкова
ilinichsvitlana@ukr.net
nataly.70@mail.ru

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ЯК СОЦІОДИДАКТИЧНА ПРОБЛЕМА

Ілїніч С. Ю., Ляшкова Н. О. Професійна компетентність фахівців соціальної сфери як соціодидактична проблема. У статті проаналізовано систему професійної підготовки майбутніх працівників соціальних служб України, зокрема формування готовності фахівця до надання кваліфікованої допомоги клієнтам з інвалідністю.

З'ясовано основні умови успішної діяльності майбутнього фахівця

соціальної сфери з погляду змісту освіти та базового психолого-педагогічного інструментарію. Наголошено, що система підготовки соціального працівника підпорядкована завданню сформуванню базових компетентностей, що включають як загальнотеоретичну та практичну підготовку, так і вміння рефлексивно та критично оцінювати свою діяльність і генерувати теорію з власного досвіду, бути відкритим для інноваційних форм роботи.

Визначено компетентність соціального працівника як здатність адекватно реагувати на потреби, вирішувати дилеми, які виникають у процесі роботи, використовуючи свої вміння та знання. Виділено найважливіші складники компетентності соціального працівника: вміння чітко визначати соціальну проблему; розробляти і впроваджувати програми соціальної роботи; застосувати відповідні технології професійного втручання; соціальний захист та представництво інтересів клієнта; розробляти, адаптувати і впроваджувати інноваційні технології соціальної роботи; організовувати і проводити навчальні семінари та пошукову роботу; розробляти і впроваджувати соціальну рекламу; організовувати і проводити заходи соціальної профілактичної роботи; впроваджувати інформаційно-просвітницькі програми; організувати медичну, психолого-педагогічну, юридичну та соціальну допомогу вразливим верствам населення; розробляти і впроваджувати соціально-реабілітаційні програми; сприяти організації діяльності груп самопомогі; підтримувати діяльність громадських організацій соціальної сфери.

Схарактеризовано основні проблеми сучасної системи підготовки соціальних працівників в Україні та запропоновано ефективні способи їх розв'язання на прикладі досвіду підготовки фахівців Вінницького інституту Університету «Україна». Описано основний психолого-педагогічний та методичний інструментарій формування у майбутніх соціальних працівників знань, умінь та навичок, необхідних для ефективної взаємодії із особами з інвалідністю.

Стаття орієнтована на науковців та науково-педагогічних працівників, що працюють у системі підготовки та підвищення кваліфікації соціальних працівників у вищій школі України.

Ключові слова: соціальна робота, спеціаліст соціальної сфери, фахівець з соціальної роботи, працівник соціальних служб, професійна компетентність, структура професійної підготовки, освітньо-професійна програма, особи з інвалідністю, люди з особливими потребами.

Илинич С. Ю., Ляшкова Н. А. Профессиональная компетентность специалистов социальной сферы как социодидактическая проблема. В статье проанализирована система

профессиональной подготовки будущих работников социальных служб Украины, в частности формирование готовности специалиста к оказанию квалифицированной помощи клиентам с инвалидностью.

Выявлены основные условия успешной деятельности будущего специалиста социальной сферы с точки зрения содержания образования и базового психолого-педагогического инструментария. Отмечено, что система подготовки социального работника подчинена задаче сформировать базовые компетентности, включающих как общетеоретическую и практическую подготовку, так и умение рефлексивно и критически оценивать свою деятельность и генерировать теорию на собственном опыте, быть открытым для инновационных форм работы.

Определена компетентность социального работника как способность адекватно реагировать на потребности, решать дилеммы, возникающие в процессе работы, используя свои умения и знания. Выделены важнейшие составляющие компетентности социального работника: умение четко определять социальную проблему; разрабатывать и внедрять программы социальной работы; применить соответствующие технологии профессионального вмешательства; социальная защита и представительство интересов клиента; разрабатывать, адаптировать и внедрять инновационные технологии социальной работы; организовывать и проводить семинары и поисковую работу; разрабатывать и внедрять социальную рекламу; организовывать и проводить мероприятия социальной профилактической работы; внедрять информационно-просветительские программы; организовать медицинскую, психолого-педагогическую, юридическую и социальную помощь уязвимым слоям населения; разрабатывать и внедрять социально-реабилитационные программы; способствовать организации деятельности групп самопомощи; поддерживать деятельность общественных организаций социальной сферы.

Охарактеризованы основные проблемы современной системы подготовки социальных работников в Украине и предложены эффективные способы их решения на примере опыта подготовки специалистов Винницкого института Университета «Украина». Описаны основной психолого-педагогический и методический инструментарий формирования у будущих социальных работников знаний, умений и навыков, необходимых для эффективного взаимодействия с лицами с инвалидностью.

Статья ориентирована на научных и научно-педагогических работников, работающих в системе подготовки и повышения квалификации социальных работников в высшей школе Украины.

Ключевые слова: социальная работа, специалист социальной

сфери, спеціаліст по соціальній роботі, працівник соціальних служб, професійна компетентність, структура професійної підготовки, освітньо-професійна програма, люди з інвалідністю, люди з особливими потребами.

Постановка проблеми у загальному вигляді. На сучасному етапі розвитку суспільства питання підготовки компетентних фахівців соціальної сфери, які змогли б працювати не лише в соціальних службах, але й безпосередньо з людьми різних категорій, значно зростає. Актуальність проблеми підготовки висококваліфікованих, конкурентоздатних спеціалістів соціальної сфери, які можуть надавати різним групам клієнтів, зокрема й людям з інвалідністю, кваліфіковану допомогу у вирішенні різноманітних проблем, здійснювати соціально-педагогічну підтримку особистості, створювати сприятливі умови для їх соціалізації, зумовлює підвищення уваги з боку суспільства до питання покращення якості життя, забезпечення прав та рівних можливостей молоді з обмеженнями у психо-фізичному розвитку.

Особливої актуальності проблеми соціального захисту людей з інвалідністю набувають у зв'язку з постійним зростанням їхньої чисельності в державі. Згідно з даними Всесвітньої організації охорони здоров'я – приблизно 10 відсотків населення світу живе з інвалідністю. Інвалідність є поширеним соціальним явищем і для України. За даними Державного комітету статистики, в Україні мешкає 2,67 млн. людей з обмеженими можливостями. Це означає, що в Україні кожен 18-й громадянин – є особою з інвалідністю, тобто людиною, яка потребує допомоги та підтримки від держави не лише в грошовому еквіваленті, а й особливого планування житла, облаштування під'їздів, публічних об'єктів, громадського транспорту, забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, виробами медичного призначення, сприяння у здобутті освіти, професійних знань, працевлаштування, медичних і культурних послуг, соціальної та моральної захищеності. А допомогти їм в соціалізації мають кваліфіковані фахівці з соціальної роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опирається автор. Оскільки проблема підготовки працівників соціальної сфери реалізується в Україні не так давно, велике значення для нас має досвід з цієї проблеми зарубіжних країн (Е. Енвал, Р. Гарбера, М. Грей, А. Келли, Д. Кокоса, Д. Максвелл, Е. Уілкінсон, Е. Уолша).

Важливе місце у вивченні проблеми підготовки майбутніх працівників соціальної сфери займають праці українських науковців О. В. Безпалько, І. Д. Звереві, З. П. Кияниці, В. О. Кузьмінського, І.П. Григи, А.Й. Капської, Л.І. Міщик, В.М. Оржеховської, В.А. Поліщук, Г.В. Троцько, С.Я. Харченко); російських дослідників В.Г. Бочарової,

А.Я. Варги, А.Н. Дашкіної, А.В. Мудрика, В.Н. Келасова, Є.І. Холостової, Н.Б. Шмельової та ін.); білоруських учених Г.А. Бутрим, Л.С. Барисік, Т.І. Бразовської, Н.Н. Полешук.

Метою статті є аналіз системи професійної підготовки майбутніх працівників соціальних служб України у наданні кваліфікованої допомоги клієнтам з інвалідністю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціальна робота – це науково-практична, інтегративно-комплексна діяльність, яка, за своїм змістом, не може бути автоматично зведеною до соціології, психології, педагогіки чи будь-якої іншої науки. Кваліфікована робота соціального працівника ґрунтується не лише на засвоєнні певних дисциплін, а й умінні поєднувати різні знання, рефлексувати над їх змістом.

Особливістю соціальної роботи є прагнення постійно переглядати стереотипи, які формуються в суспільстві, дотримання яких може суттєво знизити якість професійної практики, та може нести загрозу інтересам клієнтів та соціальних працівників. Тому, перед системою освіти в сфері соціальної роботи стоїть завдання підготувати працівників, які не лише зможуть гарно знати теорію та застосовувати її на практиці, а й рефлексивно оцінювати свою практику і генерувати теорію з власного досвіду, критично оцінювати власні знання, щоб бути відкритим для нових підходів.

Професія «соціальна робота» сприяє реалізації соціальних змін в суспільстві, вирішенню проблем і укріпленню свободи людини та її права на гідне життя. Використовуючи різноманітні теорії соціальний працівник включається в процес на етапі, коли люди взаємодіють з середовищем. Принципи збереження прав людини і соціальної справедливості є фундаментальними для соціальної роботи.

За визначенням, прийнятим Міжнародною федерацією соціальних працівників, «соціальна робота» – це взаємопов'язана система цінностей, теорії та практики [2]. Місією соціального працівника є надання можливості людям реалізувати себе в повній мірі, збагатити своє життя та попередити його руйнування.

Професійно підготовлений працівник має бути спеціалістом не лише в індивідуальній чи груповій роботі з клієнтами, він повинен уміти організувати та планувати свою практику та роботу усієї організації. А для цього професіонал має уміти оцінювати потреби вже відомих клієнтів та виявляти потенційних.

Соціальна робота як наука, практична діяльність та академічна дисципліна розвивається в Україні з початку 1990-х років. Підготовку соціальних працівників здійснюють понад 50 навчальних закладів I-IV рівня акредитації.

За цей час створена вагома навчально-методична база та накопичено значний досвід навчання кваліфікованих спеціалістів.

Натомість в Україні відсутні освітні загальноприйняті стандарти формування навчальних планів зі спеціальності «Соціальна робота». Це призводить до того, що викладацький склад окремого навчального закладу самостійно відповідає за формування змісту навчальних програм підготовки фахівців з соціальної роботи, згідно власної базової освіти. В Україні ж академічна спільнота у цій сфері нескоординована, більшість викладачів не мають базової освіти з соціальної роботи. Відсутня професійна організація, яка б опікувалася національними стандартами з освіти у сфері соціальної роботи [1, с. 90].

Підготовка соціальних працівників у вищих навчальних закладах має широкий спектр функцій, які розподіляють за об'єктом діяльності (організація соціального захисту населення; соціально-економічна підтримка населення, соціально-правова підтримка населення, соціальна реабілітація людей з обмеженими можливостями, соціально-педагогічна робота з сім'єю та дітьми» тощо) та за галузевою ознакою (соціальна робота в закладах охорони здоров'я, закладах освіти, службі зайнятості, у службі міграції, у пенітенціарних закладах, соціальна робота на виробництві і з військовослужбовцями).

На думку американських вчених А. Минохана та А. Пінкуса, соціальний працівник повинен уміти вдосконалювати можливості кожної людини самостійно вирішувати свої проблеми, бути компетентним, щоб надати достатню інформацію клієнтам та допомагати їм у зверненнях до офіційних осіб та неофіційних джерел, сприяти підвищенню якості цих джерел, надавати допомогу та усіляко сприяти розвитку соціальної політики держави.

Він має бути компетентним починаючи від психолого-соціальних процесів людини і закінчуючи соціальною політикою, плануванням та розвитком соціальної роботи. Важливою умовою професійної діяльності є наявний рівень сформованих компетентностей. За визначенням комісії Ради Європи «компетентності – загальні, ключові, базові вміння, фундаментальні шляхи навчання, ключові кваліфікації, кроснавчальні вміння або навички, ключові уявлення, опори, або опорні знання» [2]. Компетентність соціального працівника проявляється в його практиці, при взаємодії з клієнтами, іншими співробітниками, як здатність адекватно реагувати на потреби, вирішувати дилеми, які виникають у процесі роботи, використовуючи свої вміння та знання.

Як показує аналіз літератури, в Україні важливими компетентностями соціального працівника вважаються: чітко визначати соціальну проблему; розробляти і впроваджувати програми соціальної роботи; застосувати відповідні технології професійного втручання; соціальний захист та представництво інтересів клієнта; уміти розробляти, адаптувати і впроваджувати інноваційні технології соціальної роботи; уміти організовувати і проводити навчальні семінари та пошукову роботу;

розробляти і впроваджувати соціальну рекламу; організовувати і проводити заходи соціальної профілактичної роботи; впроваджувати інформаційно-просвітницькі програми; організувати медичну, психолого-педагогічну, юридичну та соціальну допомогу вразливим верствам населення; розробляти і впроваджувати соціально-реабілітаційні програми; сприяти організації діяльності груп самопомоги; підтримувати діяльність громадських організацій соціальної сфери.

Дослідники Л.Т. Тюптя та І.Б. Іванова зазначають: «фахівець із соціальної роботи» – це особа, яка має необхідні інтелектуальні, моральні, особистісні якості для виконання особливого, інтегрованого, універсального виду діяльності у соціальній сфері [6, с. 60]. Адже саме цими якостями та досвідом роботи визначається рівень професіоналізму соціального працівника.

У довіднику кваліфікаційних характеристик професій випускників вищих навчальних закладів МОН України зазначено близько двадцяти умінь, котрими має володіти фахівець у сфері соціальної роботи. Серед найголовніших:

1. Виявлення та допомога людям, які потребують соціальної, медичною юридичної, психологічної, педагогічної, матеріальної та іншої допомоги;

2. Організація піклування, опіки, догляду;

3. Координація роботи державних, приватних підприємств, громадських організацій та благодійних фондів з метою надання соціальної допомоги та захисту сім'ям та особам, які того потребують;

4. Проведення психологічних та педагогічних консультацій, надання юридичних порад;

5. Забезпечення професійного рівня роботи соціальних працівників та соціальних робітників.

Компетентність соціального працівника стимулює його професійний ріст, здатність розвиватися та вирішувати складні завдання, стимулює до постійного підвищення рівня своїх знань, навичок практичної роботи, глибшого розуміння цінностей соціальної роботи, а також оволодіння новими методами роботи та дослідження соціальної сфери.

Проте, незважаючи на різноманітні підходи та погляди на функції соціального працівника, є базові характеристики якими має бути наділений соціальний працівник. Тому, щоб бути кваліфікованим фахівцем потрібно:

1) мати необхідний рівень знань - базова вища освіта, повна вища освіта;

2) позитивну налаштованість на сприйняття інших людей, емпатійність;

3) досягати бажаних результатів та цілей;

- 4) використовувати оптимальні, сучасні ефективні методи, прийоми та техніки роботи з клієнтами;
- 5) виконувати норми, стандарти, еталони професії;
- 6) мати необхідний рівень професійних та особистих якостей, знань, умінь;
- 7) знати та використовувати етичний кодекс;
- 8) постійно підвищувати свою кваліфікацію шляхом самоосвіти, а також, вивчати досвід вітчизняних та зарубіжних вчених.

Отже, соціальна робота – це науково-практична, інтегративно-комплексна сфера діяльності, яка потребує цілого комплексу умінь, навичок та знань з психології, медицини, соціології, політології, права, етики, педагогіки. Соціальний працівник, також повинен мати ряд особистісних якостей – сформований світогляд, принципи, етику поведінки, повагу до інших, бути емпатійним, для ефективної роботи та кваліфікованої допомоги клієнтові.

Підготовка соціальних працівників в Україні регламентується Державним освітнім стандартом вищої освіти, вимогами до обов'язкового мінімуму змісту і рівня підготовки бакалавра, спеціаліста та магістра за напрямком “Соціальна робота”. Цим документом закріплено ідею професійної підготовки фахівців і курс на фундаменталізацію змісту з поєднанням теоретичної та практичної підготовки майбутніх фахівців, принципи відбору загальнопрофесійних і спеціальних дисциплін, вимоги до змісту предметів спеціалізації.

В Україні професійна підготовка соціальних працівників здійснюється у навчальних закладах за спеціальними програмами. Таку підготовку здійснюють у кілька етапів: бакалаврат, спеціалітет, магістратура.

Єдиної моделі підготовки соціальних працівників в Україні не має. Також не має єдиного підходу до класифікації існуючих моделей в різних університетах. Так, академічна модель передбачає здобування освіти у вищих навчальних закладах за типовою для України схемою із затвердженими навчальними планами і проходженням відповідних кваліфікаційних рівнів. На противагу цьому, базована на досвіді модель передбачає підготовку фахівців із соціальної роботи, які прийшли із інших спеціальностей, але мають досвід роботи в соціальній сфері.

Основними принципами підготовки соціальних працівників у системі вищої освіти України є: широка гуманітарна та загальнокультурна підготовка студентів; активне використання в навчальних планах і програмах даних соціології, психології, культурології, економіки, інших наук, зарубіжного досвіду; систематичний розвиток у студентів навичок аналізу й оцінювання соціальних процесів і суспільних проблем; залучення на всіх етапах навчання у практичну професійну діяльність; організація навчального процесу з використанням традиційних та

інноваційних технологій навчання [3, с. 7].

З огляду на це теоретична складова програми бакалаврату Вінницького соціально-екогномічного інституту Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» за спеціальністю «Соціальна робота» включає в себе дві частини – нормативну та вибірккову. Нормативна частина містить три цикли підготовки: цикл соціально-гуманітарної підготовки, цикл фундаментальної природничо-наукової, математичної та загальноекономічної підготовки, цикл професійної та практичної підготовки. Вибіркова частина містить дисципліни вільного вибору здобувача.

Цикл професійної та практичної підготовки містить дисципліни професійного спрямування соціального працівника: історія та теорія соціальної роботи, галузеве законодавство та правове регулювання соціальних конфліктів, соціологія, система організації соціальної сфери, методика і технології соціальної роботи, соціальна робота з різними групами клієнтів, соціальна педагогіка та психологія, консультування у соціальній роботі, технології соціальної роботи в зарубіжних країнах, менеджмент соціального забезпечення, спеціалізовані служби в соціальній сфері, соціальна робота з людьми похилого віку, соціальна робота з сім'єю, дітьми та молоддю. На вивчення дисциплін даного циклу відводиться 3015 годин.

Серед дисциплін вільного вибору здобувача зазначено 15 предметів, всього на 1500 годин: персонологія та соціалізація особистості, соціальна діагностика та профілактика, соціальна політика, прикладні методики в соціальній роботі, соціально-правовий захист дитинства, соціальне забезпечення та адресні соціальні допомоги, соціальна робота в сфері зайнятості населення та соціальна робота з інвалідами.

Також особлива увага при підготовці соціальних працівників приділяється психології: загальна психологія, вікова психологія, соціальна психологія, конфліктологія, консультування, а також багато іншого є обов'язковими при підготовці соціальних працівників.

Для програми підготовки соціальних працівників України характерною є велика кількість предметів та мала кількість часу, яка відводиться на опанування однієї дисципліни. Так, серед дисциплін, які спрямовані на соціальну роботу з різними категоріями клієнтів, лише соціальна робота з інвалідами віднесена до дисциплін вільного вибору здобувача. Для вивчення цієї дисципліни відводиться 120 годин, 80 з яких – час для самостійної роботи здобувача.

Так як спеціаліст із соціальної роботи має бути готовим до розв'язання широкого кола проблем різних категорій клієнтів соціальної сфери, зокрема, інвалідів різних нозологій, загальних теоретичних понять суті інвалідності виявляється недостатньо. Важливо бути істинним

професіоналом своєї справи, так як у соціальній роботі професіонал працює з конкретною людиною, яка за участю соціального працівника сподівається ефективніше вирішувати свої життєві проблеми. Потрібно сформуваати адекватне ставлення майбутніх спеціалістів до осіб з вадами психофізичного розвитку, забезпечити їх готовність професійно здійснювати правильний супровід осіб, що потребують корекції психофізичного розвитку.

Організація соціальної допомоги дітям та молоді, які позбавлені вести повноцінне життя внаслідок вад фізичного або психічного розвитку, потребує, в першу чергу, зміни ставлення суспільства до інваліда та проблеми інвалідності в Україні взагалі. До недавніх часів ця проблема певною мірою стосувалася лише самої людини, яка має інвалідність, та її сім'ї. І лише в останні роки перед суспільством постало питання: інвалідність – це нещастя однієї людини чи суспільний феномен?

Внаслідок обмежень у спілкуванні, самообслуговуванні, пересуванні, контролі за своєю поведінкою розвиток цих особистостей значною мірою залежить від задоволення їх потреб іншими людьми, що складає багатогранний процес соціальної роботи. Протягом багатьох років державна підтримка дітей і молоді з вадами розвитку зводилась до певного матеріального забезпечення (пенсійні виплати), надання медичних послуг (діагностика, лікування) та початкова освіта у спеціалізованих навчальних закладах. Поряд з цим більшість інвалідів, маючи обмеження в пересуванні, були ізольовані від навколишнього світу. Сьогодні ситуація фактично не змінилась. В сучасних умовах економічної нестабільності інваліди виявились однією з найбільш соціально незахищених верств населення.

Головною проблемою, яка потребує негайного вирішення, є подолання соціальної ізоляції інвалідів, обмеженості можливості їх спілкування, організація їх дозвілля, навчання, пошуку можливого заробітку. Діти-інваліди та молоді інваліди потребують не тільки матеріальної підтримки та заходів медичної, професійної та соціально-побутової реабілітації, а й створення належних умов для актуалізації власних здібностей, розвитку особистих рис і задоволення потреб у соціальному, моральному і духовному самовдосконаленні.

Головною метою соціальної роботи з людьми із вадами здоров'я є створення умов для їх соціальної адаптації та самореалізації. Соціальна робота передбачає взаємодію двох пріоритетних аспектів діяльності: з одного боку – це діяльність соціальних інститутів, спрямована на розкриття творчого потенціалу інвалідів, а з іншого – це надання різноманітних видів соціальної допомоги різним категоріям людей з вадами здоров'я.

Тому завданням соціальної роботи з людьми, що мають

функціональні обмеження, є вирішення проблем інвалідів шляхом теоретичного дослідження, узагальнення практичного досвіду роботи, побудова конкретних соціальних моделей інвалідності, прогнозів щодо застосування розробок в цій галузі на практиці, адміністративних новацій та інше.

Аналіз методологічних та теоретичних основ досліджуваної проблеми показав, що специфіка соціальної роботи з людьми, що мають функціональні обмеження, була у центрі уваги педагогів, психологів, соціальних працівників.

Проте доводиться констатувати, що спеціальних досліджень з проблем соціальної роботи з людьми, що мають функціональні обмеження, як цілісного інтегративного соціально-педагогічного явища не було виявлено. Доказом цього є і те, що для вивчення дисципліни «Соціальна робота з інвалідами» не створено ні спеціального підручника, ні посібника, а лише окремі розділи в навчальних посібниках А.Й. Капської, Н.І. Кривоконь, М.П. Лукашевич та Т.В. Семигіної, М.П. Лукашевич та І.І. Мигович, В.М. Шахрай, Л.Т. Тютті та І.Б. Іванової.

Та лише створення такого підручника для здобувачів спеціальності «Соціальна робота» також не вирішить даної проблеми. Потрібно вводити в початкові плани вивчення дисциплін, які сприятимуть розширенню знань про нозології інвалідності та технології соціальної роботи з кожною з них. А також спеціальні курси з вивчення жестової мови та шрифту Брайля для майбутнього подолання бар'єрів у спілкуванні з клієнтами соціальної роботи, які мають порушення слухової або зорової функції.

Висновки. Отже, відповідно до актуальності окреслених проблем, урахувавши їх практичну значущість і недостатню розробленість у педагогічній науці, перед вищою освітою в Україні постає завдання збалансувати складну ситуацію сьогодення. І саме тут навчання, яке буде спеціально спрямоване на індивідуальні особливості суб'єктів соціальної роботи повинно відігравати провідну роль.

Список використаних джерел

1. Boyko, O., Kabachenko, N. (2011). Social work as an academic discipline in Ukraine. *Social Work and Social Policy in Transition Journal*. – 2(1), – P. 79-104.
2. Звіт за результатами аналізу діяльності надавачів соціальних послуг (персоналу) [Електронний ресурс]. – Режим перегляду: http://www.undp.org.ua/files/ua_17043звіт_за_результатами_аналізу_на_давачів_соціальних_послуг.pdf. – Заголовок з титул. екрану.
3. Основы социальной работы : учебник / [отв. ред. П. Д. Павленок]. – М.: ИПФРА-М, 2003. – 395 с.
4. Романовська Л.І. Підготовка фахівців з соціальної роботи за кордоном на прикладі розвинених країн [Електронний ресурс]. /

- Л.І. Романовська // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України, 2013. – Випуск 3 : Педагогічні науки. – Режим перегляду: <http://uk.xlibx.com/4istoriya/1342392-1-sistema-pidgotovki-fahivciv-socialnoi-roboti-kordonom-prikladi-rozvinenih-krain-statti-rozglyadayutsya-pitannya.php>. – Заголовок з титул. екрану.
5. Соціальна робота: технологічний аспект : навчальний посібник / за ред. проф. А. Й. Капської. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 352 с.
 6. Тюптя Л.Т., Іванова І.Б. Соціальна робота: теорія і практика : навч. посіб. / Л.Т. Тюптя, І.Б. Іванова – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 574 с.
 7. Шахрай В.М. Технології соціальної роботи : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / В.М. Шахрай ; М-во освіти і науки України, Білоцерків. ін-т економіки та упр. Відкритого міжнар. ун-ту розвитку людини "Україна". – К.: Центр навч. л-ри, 2006. – 466, [1] с.

Spysok vykorystanykh dzherel

1. Boyko, O., Kabachenko, N. (2011). Social work as an academic discipline in Ukraine. *Social Work and Social Policy in Transition Journal*. – 2(1), – P. 79-104.
2. Zvit za rezul'tatamy analizu diyal'nosti nadavachiv sotsial'nykh posluh (personalu) [Elektronnyy resurs]. – Rezhym perehlyadu: http://www.undp.org.ua/files/ua_1704Zvit_za_rezul'tatamy_analizu_nadavachiv_sotsial'nykh_posluh.pdf. – Zaholovok z tytul. ekranu.
3. Основы социальной работы : учебник / [отв. ред. П. Д. Павленок]. – М.: УПФРА-М, 2003. – 395 с.
4. Romanovs'ka L.I. Pidhotovka fakhivtsiv z sotsial'noyi roboty za kordonom na prykladi rozvynenykh krayin [Elektronnyy resurs]. / L.I. Romanovs'ka // Visnyk Natsional'noyi akademiyi Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrayiny, 2013. – Vypusk 3 : Pedahohichni nauky. – Rezhym perehlyadu: <http://uk.xlibx.com/4istoriya/1342392-1-sistema-pidgotovki-fahivciv-socialnoi-roboti-kordonom-prikladi-rozvinenih-krain-statti-rozglyadayutsya-pitannya.php>. – Zaholovok z tytul. ekranu.
5. Sotsial'na robota: tekhnolohichnyy aspekt : navchal'nyy posibnyk / za red. prof. A. Y. Kaps'koyi. – K.: Tsentr navchal'noyi literatury, 2004. – 352 s.
6. Tyuptya L.T., Ivanova I.B. Sotsial'na robota: teoriya i praktyka : navch. posib. / L.T. Tyuptya, I.B. Ivanova – 2-he vyd., pererob. i dop. – K.: Znannya, 2008. – 574 s.
7. Shakhray V.M. Tekhnolohiyi sotsial'noyi roboty : navch. posib. dlya studentiv vyshchyykh navchal'nykh zakladiv / V.M. Shakhray ; M-vo osvity i nauky Ukrayiny, Bilotserkiv. in-t ekonomiky ta upr. Vidkrytoho

mizhnar. un-tu rozvytku lyudyny "Ukrayina". – K.: Tsentr navch. l-ry, 2006. – 466, [1] s.

Ilinich S., Lyashkova N. The professional competence of social experts as socio-didactic problem. The article analyzes the system of professional training of future social service's employees in Ukraine, in particular the formation of professional readiness to provide qualified assistance to clients with disabilities.

It is found out the basic conditions of successful activity of future specialist of social sphere in terms of educational content and basic psychological and pedagogical tools. It was emphasized that the system of training of social worker is subordinated to the task of forming basic competencies, including both general theoretical and practical training and skills of reflexive and critically evaluation of their activities and generate theory from experience, to be opened for innovative forms of work.

Social worker's competence is defined as the ability to adequately respond to the needs and solve the dilemmas that arise in the process of using their skills and knowledge. The most important components of social worker competence are highlighted: the ability to clearly identify a social problem; to develop and implement programs of social work; to apply appropriate technology professional intervention; social protection and representation of clients; to develop, adapt and implement innovative technologies of social work; organize and conduct training workshops and job search; to develop and implement social advertising; organize and carry out social prevention activities; implement awareness-raising programs; to organize medical, psychological, educational, legal and social assistance to vulnerable groups; to develop and implement social and rehabilitation programs; to promote the organization of self-help groups; support the activities of public organizations of social sphere.

The main problems of modern system of training of social workers in Ukraine and effective ways to of their solution based on the experience of training specialists Vinnytsia Institute of the University "Ukraine" are suggested. The basic psycho-pedagogical and methodological tools in the formation of future social workers the knowledge and skills necessary for effective interaction with persons with disabilities are described.

The article is focused on the academics and teaching staff working in the system of training and professional development of social workers in higher school in Ukraine.

Key words: social work, social services specialist, an expert on social work, social worker, professional competence, structure of training, education and professional program, persons with disabilities, people with special needs.

Отримано 04.04.2016